

“โลกร้อน” กระเทือนปากท้อง

“ข้าวยาก หมาแพง” ขึ้นทุกที...

นั่นคือเสียงบ่นที่ดังกระหึ่มสังคมในช่วงหลายปีที่ผ่านมา โดยอาศัยหลักฐานจากการเปรียบเทียบราคาซื้อหาอาหารการกินและข้าวของต่างๆ ในชีวิตประจำวันเป็นเครื่องบ่งชี้

และข้อมูลจาก **ธนาคารแห่งประเทศไทย** ที่ได้เรียงดัชนีราคาสินค้าการเกษตรตั้งแต่ปี 2538 จนถึงปี 2550 ออกมาเป็นค่าทางสถิติที่ยืนยันให้เห็นว่าข้าวปลาอาหารของคนไทยในแต่ละมือแลงมาด้วยเม็ดเงินจำนวนมากขึ้นถึงเกือบ 3 เท่าภายในเวลา 12 ปี โดยช่วงที่พุ่งทะยานชัดเจนที่สุดเกิดขึ้นนับตั้งแต่ปี 2547 เป็นต้นมา

ทั้งนี้ **กลุ่มพืชผลการเกษตร** นับเป็นสินค้าตัวสำคัญที่มีราคาเพิ่มสูงขึ้นมากที่สุด โดยเมื่อนำราคาในปี 2538 มาเป็นฐานเปรียบเทียบกับในค่า 100 พบว่าราคาสินค้ากลุ่มนี้เพิ่มขึ้นเป็น 131.6 ในปี 2541 และทะยานขึ้นเป็น 274.3 ในปี พ.ศ. 2550 โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงปี 2546 เป็นต้นมา ตัวเลขราคาสินค้ากลุ่มนี้สูงขึ้นกว่าเดิมอย่างเห็นได้ชัดเจน

เมื่อราคาพืชผลสูงขึ้นหลายเท่า สุขภาพของคนไทยย่อมได้รับผลกระทบกระเทือนไปด้วย เพราะโอกาสที่จะซื้อหาอาหารมาบริโภคได้เพียงพอทั้งในด้านคุณภาพและปริมาณมีน้อยลง

ชี้สองตัวเร่งราคาอาหาร

ปัจจัยสำคัญที่หนุนนำสู่ยุค “ข้าวยาก หมาแพง” ในโลกปัจจุบัน มีด้วยกัน 2 เรื่องใหญ่

หนึ่ง คือ เรื่องของราคาน้ำมันในตลาดโลกที่สูงขึ้นทำให้ต้นทุนทางการเกษตรเพิ่มขึ้น ทั้งด้านการผลิตและการขนส่ง นอกจากนี้ เมื่อน้ำมันจากฟอสซิลแพงขึ้นยังสร้างภาวะกดดันให้มีการนำพีชน้ำมันมาเป็นวัตถุดิบผลิตพลังงานทางเลือก ทำให้เกษตรกรหันมาปลูกพืชน้ำมันทดแทนพืชอาหาร เพราะได้ราคาดีกว่า หากแนวโน้มนี้ยังคงดำรงอยู่ต่อไป คาดการณ์ว่าปริมาณการผลิตอาหารป้อนประชากรโลกในระยะหนึ่งจะมีราคาสูงมาก จนกว่าราคาพืชอาหารจะให้มูลค่ามากกว่าน้ำมัน ซึ่งกว่าจะถึงจุดดังกล่าวปัญหาการเข้าถึงและการแย่งชิงอาหารอาจสร้างผลกระทบในทุกมิติสังคม

สอง คือ ภาวะโลกร้อน ความเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ ทั้งความแห้งแล้ง และน้ำท่วม ส่งผลอย่างชัดเจนต่อความเสียหายในภาคเกษตรกรรม หากมีการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศมากขึ้นกว่าในปัจจุบัน ย่อมส่งผลกระทบทางเกษตรและปริมาณอาหารสำหรับเลี้ยงดูประชากรโลกในอนาคต

ทำไมโลกร้อนจึงทำให้หอดอยาก

- **ความเค็มรุกรานอู่ข้าวอู่น้ำ** การเพิ่มระดับน้ำทะเล ทำให้พื้นที่ดินเค็มขยายจากการรุกคืบของน้ำทะเลลดพื้นที่เหมาะสมต่อการทำเกษตรกรรม
- **ความชื้นในดินเปลี่ยนแปลง** ระดับความชื้นในดินขึ้นอยู่กับปริมาณน้ำฝนและการระเหยของน้ำ อุณหภูมิที่เพิ่มขึ้นจะทำให้ระดับการระเหยและการคายน้ำของพืชเพิ่มมากขึ้น ซึ่งมีผลต่อการเจริญเติบโตของพืช การเพิ่มของอุณหภูมิเฉลี่ยต่อวัน และจำนวนวันในฤดูร้อนทำให้ผลผลิตของพืชลดลง เช่น ที่มลรัฐโอไฮโอชาวข้าวโพดของสหรัฐอเมริกา อุณหภูมิเฉลี่ยที่เพิ่มขึ้นเพียง 1.7 องศาเซลเซียส และวันอากาศร้อนจัดมากขึ้นติดต่อกันเป็น 3 เท่า ทำให้ข้าวโพดและข้าวสาลีมีผลผลิตลดลง หรือหากประเทศอินเดียตอนเหนือที่มีก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์เพิ่มขึ้นเป็นสองเท่าจะทำให้อุณหภูมิสูงขึ้น 4 องศาเซลเซียส ซึ่งอาจทำให้ปลูกข้าวสาลีไม่ได้อีกต่อไป
- **ศัตรูพืชขยายตัว** การเพิ่มอุณหภูมิอาจทำให้เกิดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการดำรงชีวิตของแมลงศัตรูพืชบางชนิดในพื้นที่ใหม่ และเป็นการเปลี่ยนแปลงลักษณะการกระจายของแมลง โรคปศุสัตว์และแมลงศัตรูพืชในเขตร้อนสามารถเคลื่อนตัวไปทางเขตอื่นได้ เช่น อุณหภูมิที่สูงขึ้นผิดปกติระหว่างปี 2529-2531นำไปสู่การขยายอาณาเขตของฝูงตั๊กแตนจากแอฟริกาเข้าไปยุโรปได้
- **เชื้อโรคในอาหารเพิ่มมากขึ้น** การเพิ่มสารพิษจากโรงงานอุตสาหกรรม และบ้านเรือน ลงสู่ทะเล ประกอบกับสาหร่ายบางชนิดมีจำนวนเพิ่มขึ้น เพราะการเพิ่มขึ้นอุณหภูมิของน้ำทะเล และสาหร่ายจะดูดซับสารพิษเหล่านี้ไว้ในห่วงโซ่อาหารหอยทะเลรับสารพิษจากการกินสาหร่าย มนุษย์ได้รับสารพิษจากการรับประทานหอยทะเลหรือจากละอองหายใจของสาหร่ายพิษ มีหลักฐานบางอย่างแสดงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างการเพิ่มขึ้นของอุณหภูมิของน้ำทะเลและการเพิ่มขึ้นของแพลงก์ตอน และอหิวาตกโรคสายพันธุ์ใหม่แพร่ระบาดบริเวณชายฝั่งประเทศอินเดีย และเริ่มกระจายในแถบเอเชีย

ปริมาณอาหารในโลกปัจจุบันมีมากกว่าความต้องการประมาณ ร้อยละ 20 อย่างไรก็ตาม ความผันผวนของสภาพภูมิอากาศตามภูมิภาคต่างๆ ทำให้คนประมาณ 1 พันล้านคนมีอาหารไม่เพียงพอ โดยเฉพาะในประเทศกำลังพัฒนาที่ยังคงมีการเกษตรที่ต้องพึ่งพิงสภาพภูมิอากาศ

เราจะก้าวข้ามสภาพเช่นนี้กันด้วยวิธีใด?

ที่มา โลกร้อน : วิกฤตความมั่นคงทางอาหาร โดย สันฐิ์ ราชสีห์ แผนงานพัฒนาระบบข้อมูลข่าวสารสุขภาพ

ข้อมูลเพิ่มเติม ติดต่อ กิติมาภรณ์ 081 449 7479